

Różne kreacje narratora. Omów zagadnienie opierając się na analizie wybranych przykładów literackich

Kreacja narratora to jeden z kluczowych elementów każdej opowieści literackiej. Narrator to postać lub głos, który prowadzi czytelnika przez świat przedstawiony w utworze, relacjonuje wydarzenia, wprowadza w myśli bohaterów i oferuje własne refleksje na temat opowiadanej historii. W literaturze można wyróżnić wiele różnych typów narratora, z których każdy pełni inną funkcję i wpływa na sposób odbioru utworu przez czytelnika. Różne formy narracji wpływają na to, jak interpretujemy tekst oraz jakie emocje i refleksje są w nas wzbudzane. Poniżej omówię kilka wybranych kreacji narratora, które ilustrują różnorodność tego zjawiska w literaturze, posługując się przykładami z różnych epok literackich.

Narrator wszechwiedzący w „Lalce” Bolesława Prusa

Narrator wszechwiedzący to jeden z najczęściej spotykanych typów narratora w literaturze XIX wieku. W przypadku „Lalki” Bolesława Prusa mamy do czynienia z narratorem, który posiada wiedzę na temat wszystkich bohaterów, ich myśli i uczuć, a także całej akcji. Taki narrator nie tylko relacjonuje wydarzenia, ale również komentuje je, nadając im kontekst i głębsze znaczenie.

W „Lalce” narrator wszechwiedzący pozwala czytelnikowi poznać wnętrze bohaterów, takich jak Stanisław Wokulski, Izabela Łęcka czy Ignacy Rzecki. Wokulski, główny bohater, zostaje przedstawiony zarówno poprzez swoje czyny, jak i refleksje nad życiem, marzeniami oraz rozczarowaniami. Wszechwiedza narratora pozwala na szczegółowe przedstawienie przemian,

jakie zachodzą w bohaterach na przestrzeni powieści, a także na dogłębne analizy ich motywacji.

Co istotne, w „Lalce” funkcjonują różne poziomy narracji – oprócz wszechwiedzącego narratora pojawiają się również fragmenty dziennika Rzeckiego, które przedstawiają jego punkt widzenia na bieżące wydarzenia i świat. Przez wprowadzenie takiej hybrydowej narracji, Prus umożliwia czytelnikowi porównanie różnych perspektyw i interpretacji rzeczywistości, co wzbogaca wielowymiarowość powieści.

Narrator pierwszoosobowy w „Zbrodni i karze” Fiodora Dostojewskiego

Narracja pierwszoosobowa jest z kolei typowa dla utworów, w których autor chce stworzyć silną więź emocjonalną między czytelnikiem a głównym bohaterem. Narracja taka jest subiektywna, ograniczona do wiedzy i doświadczeń narratora, co z kolei umożliwia bardziej intymne przedstawienie jego wewnętrznego świata.

W „Zbrodni i karze” Fiodora Dostojewskiego mamy do czynienia z narracją mieszającą elementy wszechwiedzy i perspektywy zewnętrznej, jednak to, co najważniejsze, to wnikanie w umysł głównego bohatera, Rodiona Raskolnikowa. Dzięki narracji Dostojewski pokazuje nam jego wewnętrzne zmagania, poczucie winy, pragnienia, lęki i ambicje. Narrator jest w stanie przedstawić złożoność psychologiczną bohatera, a także ukazać, jak jego wewnętrzny monolog wpływa na działania zewnętrzne.

Narracja w „Zbrodni i karze” pełni więc kluczową funkcję – umożliwia przedstawienie nie tylko działań bohatera, ale również analizy jego psychiki, co czyni utwór nie tylko powieścią o zbrodni, ale także studium moralności i psychologii człowieka.

Narrator niewiarygodny w „Buszującym w zbożu” J.D. Salinger

Innym ciekawym typem narratora, który zyskuje na znaczeniu w

literaturze współczesnej, jest narrator niewiarygodny. Taki narrator może celowo lub nieświadomie wprowadzać czytelnika w błąd, przedstawiając zniekształcony obraz rzeczywistości. Powoduje to, że odbiorca staje się bardziej aktywny w interpretacji tekstu, ponieważ musi samodzielnie weryfikować informacje dostarczane przez narratora.

Przykładem takiego narratora jest Holden Caulfield z powieści „Buszujący w zbożu” J.D. Salinger. Holden opowiada swoją historię z perspektywy nastolatka, pełnego buntu, rozczarowań i frustracji. Jego subiektywne spojrzenie na świat, a także skłonność do wyolbrzymiania lub przeinaczania faktów, sprawiają, że czytelnik musi z dystansem podchodzić do przedstawianych przez niego relacji.

Narrator niewiarygodny w „Buszującym w zbożu” jest także wyrazem alienacji bohatera – Holden jest zagubiony, nie potrafi odnaleźć swojego miejsca w świecie, co wpływa na sposób, w jaki postrzega rzeczywistość. Dzięki temu zabiegowi Salinger ukazuje złożoność dojrzewania, niepewność emocjonalną i trudności w nawiązywaniu relacji międzyludzkich.

Narrator drugoosobowy w „Człowieku z wysokiego zamku” Philipa K. Dicka

Narracja drugoosobowa, choć rzadko spotykana, jest interesującym narzędziem literackim, które angażuje czytelnika w sposób bezpośredni, zwracając się do niego bezpośrednio jako bohatera wydarzeń. Taki narrator wciąga odbiorcę w opowieść, stawiając go w centrum akcji.

Jednym z przykładów takiej narracji jest „Człowiek z wysokiego zamku” Philipa K. Dicka. Choć główna narracja w tej powieści jest trzecioosobowa, w niektórych momentach pojawia się narracja drugoosobowa, zwłaszcza gdy postaci konsultują się z Księgą Przemian (I Ching). W tych momentach Dick kreuje atmosferę intymności i zaangażowania, zwracając się bezpośrednio do czytelnika, co zwiększa poczucie niepokoju i

niepewności, jakie towarzyszą bohaterom.

Narrator neutralny w „Opowieści podręcznej” Margaret Atwood

Narrator neutralny, który relacjonuje wydarzenia w sposób obiektywny i bez emocjonalnego zaangażowania, jest kolejnym ciekawym przykładem. W „Opowieści podręcznej” Margaret Atwood narracja jest pierwszoosobowa, ale bohaterka, Podręczna, często opisuje swoje doświadczenia w sposób chłodny, niemal kliniczny. Jej relacja, choć subiektywna, wydaje się odcięta od emocji, co podkreśla dystans, jaki bohaterka czuje do rzeczywistości, w której żyje.

Narrator neutralny w tym przypadku działa na rzecz ukazania tragizmu świata dystopijnego. Gdy Podręczna opisuje brutalne i opresyjne realia, nie okazując emocji, efekt jest tym silniejszy. Czytelnik czuje przerażenie i niesprawiedliwość, z jaką bohaterka musi się zmierzyć, choć sama Podręczna wydaje się psychicznie zdystansowana od swojego losu.

Podsumowanie

Kreacja narratora to jedno z najważniejszych narzędzi literackich, które determinuje sposób odbioru utworu przez czytelnika. W zależności od rodzaju narracji – czy jest to narrator wszechwiedzący, pierwszoosobowy, niewiarygodny, drugoosobowy czy neutralny – autor może manipulować emocjami odbiorcy, ukazywać różne aspekty rzeczywistości i prowadzić grę z percepcją czytelnika. W każdej z omawianych powieści rola narratora jest kluczowa dla zrozumienia fabuły, charakterów postaci oraz przesłania utworu.

Jeśli szukacie pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebujecie korepetycji, konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac - oczywiście tylko w granicach prawa.